

በማዕከላዊነት እንዲመራና ስለአገልግሎቱ ከአስጫኝ እና ከጫኝ ክፍያ እንዲያገኝ መደረጉ ብቻውን እንደ ሕጉ አነጋገር ባለኮሚሽኖን ስላደረጉት ሰዎች በራሱ ሥም የማንገዝ ውል ለመዋዋል ግዴታ የገባ ነው መባሉ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ሆኖ አግኝተነዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ በሥር ጣልቃ ገብ የነበሩት የአሁኖቹ ከ2-23 የተመለከቱት ተጠሪዎች ከአሁኑ አመልካች ጋር በሕግ የታወቀ የኮሚሽን ኤጀንት ግንኙነት የሌላቸው በመሆኑ ዋጋ ተከፍሏቸው በየግል ተሽከርካሪዎቻቸው ላንገዙትና ላደረሱት ብክነት በግል ተጠያቂ የማይሆኑበት ምክንያት አላገኘንም።

በሌላ በኩል የአሁኑ አመልካች የራሱ የሆኑ ዘጠኝ ተሽከርካሪዎችን የማንገዝ ሥራ ላይ አሰማርቶ ለደረሰው ብክነት በሥር ፍ/ቤት ኃላፊ መባሉ በተመሳሳይ ሁኔታ ከተራ ቁ. 2-23 የተመለከቱት ተጠሪዎች በጊ.ሕ.ቁ. 591 መሠረት ከአቅም በላይ በሆነ ሆኔታ የደረሰ አደጋ ስለመኖሩ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ በየግል ንብረቶቻቸው ለባክነው ነዳጅ በየድርሻቸው ኃላፊ መባላቸው በአግባቡ ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሳ ኔ

- የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አመልካች የአሁኖቹን ተጠሪዎች (ከ2-23 የተመለከቱትን) ወክሎ በኮሚሽን ኤጀንትነት ከከሳሽ (1ኛ ተጠሪ) ጋር በገባው ውል መሠረት በከሳሽ ላይ ለደረሰው ጉዳት በሙሉ ኃላፊነት አለበት በማለት የሰጠው የውሳኔ ክፍል ተሸሯል፤
- አመልካች በራሱ ተሽከርካሪዎች ላደረሰው ብክነት ኃላፊ ነው መባሉ በአግባቡ ነው፤
- ከተራ ቁጥር 2-23 የተመለከቱት ተጠሪዎች በየሰማቸው አንጻር በተመለከቱት የግል ተሽከርካሪዎች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለባቸው በማለት የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ሚያዝያ 13 ቀን 1996 ዓ.ም በመ/ቁ. 03013 የሰጠውንና የፌ/ከ/ፍ/ቤት ጥቅምት 9 ቀን 1998 በመ/ቁ. 33475 የሰጠውን ትዕዛዝ አሻሽለን ወስነናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

- ዳኞች:-**
1. አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ
 2. ወ/ት ሂሩት መለሰ
 3. አቶ ታፈሰ ይርጋ
 4. አቶ መድሕን ኪርስ
 5. አቶ ሱልጣን አባተማም

አመልካች:- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ነ/ፈ.ጅ ቀረቡ

ተጠሪ:- የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብ/ክ/መ/ት ቢሮ አልቀረበም

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ ጉዳይ የተጀመረው በአሰሳ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን የአሁን አመልካች በተጠሪ ላይ ባቀረበው ክስ ተጠሪ ለሚጠቀምባቸው 10 ተሽከርካሪዎች በገባው የመድን ውል መሰረት መክፈል የሚገባውን ብር 55,068.56 የአረቦን ክፍያ ለመክፈል ፈቃደኛ ስላልሆነ እንዲከፈል ይወሰንልን በማለት ጠይቋል።

የአመልካች ክስና ማስረጃ ለተጠሪ ደርሶ መልስ እንዲሰጥ በታዘዘው መሰረት ተጠሪ የፍርድ ቤቱ መጥሪያ በአግባቡ ደርሶት ባለመቅረቡ ጉዳዩ በሌለበት እንዲታይ ፍ/ቤቱ ትእዛዝ ሰጥቷል።

ከዚህ በኋላ ፍ/ቤቱ የአመልካችን ክስና ማስረጃ መርምሮ በአመልካችና በተጠሪ መካከል በሕግ አግባብ የተቋቋመ የመድን ውል አለ ለማለት ስለማይቻል አመልካች ያቀረበው ማስረጃ ድጋፍ የለውም በማለት ክሱን ሳይቀበለው ቀርቷል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድርጎት የይግባኝ ቅሬታውን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ቢያቀርብም የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ የሚነቀፍ አይደለም በማለት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 337 መሰረት ይግባኙን ሰርዟል።

የሰበር አቤቱታው የቀረበው ይህንን በመቃወም ሲሆን ይህ ችሎት አቤቱታውን መርምሮ ያስቀርባል በማለት ግራ ቀኙን አከራክሯል።

ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳይ ጭብጥ በግራ ቀኙ መካከል በሕግ አግባብ የተቋቋመ የመድን ውል አለ ወይስ የለም? የሚለው በመሆኑ ከዚህ ጭብጥ አኳያ ጉዳይ እንደሚከተለው ተመርምሯል።

አመልካች ክስ ያቀረበው ከተጠሪ ጋር ባደረገው የመድን ውል መሰረት ሊከፈለኝ ይገባኝ የነበረው የአረቦን ክፍያ ያልተከፈለኝ ስለሆነ ይከፈለኝ በማለት እንደመሆኑ መጠን ጉዳይ መታየት ያለበት የግራ ቀኙን ግንኙነት በተለይ ከሚገዛው የንግድ ሕግ አኳያ ነው።

ከዚህም አንጻር ጉዳይ ሲታይ የመድን ውል ሲመሰረት እንደማንኛውም ውል የውል አቀራረብና አቀባበል /offer and acceptance/ ሊኖር የሚገባ ሲሆን የውል አቀራረብ /offer/ የሚከናወነው መድን ገቢው በመድን ሰጭው የሚዘጋጅን መግለጫ /proposal form/ ሲሞላና ይህንን መግለጫም ለመድን ሰጭው ሲያስረክብ ነው። በመድን ገቢው የቀረበው የውል አቀራረብ ጥያቄ በመድን ሰጭው ተቀባይነት አግኝቷል ለማለት የሚቻለው ደግሞ በተዘጋጀው ፖሊሲ ላይ በሚፈረምበት ጊዜ /The issuance of policy/ እንደሆነ፣ ከዚህ በኋላም በሁለቱ ወገኖች መካከል የመድን ውል የተቋቋመ መሆኑንና የትኛውም ወገን ሊያቋርጠው እንደማይችል ከንግድ ሕግ ቁጥር 651፣654 እና 657 ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል።

በተያዘው ጉዳይ የተጠሪ መ/ቤት ለሚጠቀምባቸው ተሽከርካሪዎች የመድን ውል ለመግባት እንደሚፈልግ በመግለጽ የመ/ቤቱን ማሕተም በማድረግና በኃላፊው አማካኝነት በመፈረም ለመድን ሰጭው ለአመልካች መ/ቤት ደብዳቤ ጽፏል። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው በተጠሪ በኩል የውል አቀራረብ /offer/ የተደረገ መሆኑን ነው። ከዚህ በኋላም አመልካች በተዘጋጀው ፖሊሲ ላይ መፈረሙ የተረጋገጠ እንደመሆኑ መጠን ከላይ

ከተጠቀሱት የንግድ ሕግ ድንጋጌዎች አኳያ በመካከላቸው የመድን ውል የተደረገ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል።

በእርግጥ በፍ/ብሄር ሕግ በተለየ የአጻጻፍ ሥርአት መደረግ ከሚገባቸው ውሎች መካከል አንዱ የኢንሹራንስ ውል ሲሆን የዚህ ዓይነት ውሎችም በተዋዋይ ወገኖች መፈረም እንዳለባቸውና በሁለት ምስክር ፊትም መረጋገጥ እንዳለባቸው በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ቁ.1725 እና 1727 ላይ የተመለከተ ቢሆንም የግራ ቀኙን ግንኙነት በተለይ የሚገዛው ልዩ ሕግ የሆነው የንግድ ሕግ ስለሆነና በጠቅላላ ሕግና በልዩ ሕግ መካከል አለመጣጣም በሚኖርበት ጊዜ ልዩ ሕግ የበላይነት እንደሚኖረው /The special prevails over the general/ ከሕግ አተረጓጎም መርህ መገንዘብ የሚቻል እንደመሆኑ በዚህ መሰረትም መድን ሰጭው በሚያዘጋጀው ፖሊሲ ላይ እራሱ መፈረም እንዳለበት በን/ሕ/ቁ. 657 ላይ ከመመልከቱ በስተቀር መድን ገቢው መፈረም እንደሚገባው ያልተመለከተ በመሆኑ በውል ማቅረቢያ /offer/ ሰነዱ ላይ መድን ገቢው ከፈረመና በፖሊሲው ላይ ደግሞ መድን ሰጭው ከፈረመ በሁለቱ መካከል የመድን ውል ስለመደረጉ በቂ አስረጂ እንደሆነ ከንግድ ሕግ አኳያ መገንዘብ ስለሚቻል በሁለቱ መካከል የመድን ውል አልተቋቋመም ተብሎ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሳ ኔ

1. የአሶሳ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 528 ታህሳስ 30 ቀን 1996 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 31510 የካቲት 6 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሰረት ተሽረዋል። ይጻፍ።
2. በአመልካችና በተጠሪ መካከል ከንግድ ሕግ አኳያ በአግባቡ የተቋቋመ የመድን ውል መኖሩ የተረጋገጠ ስለሆነና በክስ